

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ

Του Γρηγόρη Μάρκου

Συναίνεση. Μία λέξη, στην οποία πολύ συχνά αναφερόμαστε στην εκφορά του λόγου, αλλά ελάχιστα ή καθόλου τη δοκιμάζουμε ή εφαρμόζουμε στην πράξη. Μία λέξη – **καταλύτης** που διευκολύνει τον διάλογο. Μία λέξη - **ηλεκτρικός διακόπτης**, που όταν ανοιχτεί / υιοθετηθεί, απελευθερώνεται μια τεράστια διαμορφωτική δύναμη, που επηρεάζει τις σκέψεις και τις ενέργειες του ανθρώπου, πλημμυρίζοντας τον νου με ένα διαυγές φως και αναδεικνύοντας κρυμμένες στο σκοτάδι της σκοπιμότητας αλήθειες και συμπεριφορές. Η χρησιμοποίησή της συνιστά ένα αποτελεσματικό εργαλείο, τον αόρατο «διαμεσολαβητή» μεταξύ των συζητούντων, όταν διατυπώνονται ακραίες / διαφορετικές απόψεις για κάθε κατηγορία ζητημάτων, που απασχολούν τα άτομα, την κοινωνία αλλά κυρίως την εξέλιξη και την πορεία των Κρατών. Με τη συναίνεση οδηγούμαστε σε λύσεις σχεδόν καθολικά αποδεκτές με απόρριψη, παραμερισμό ή μετριασμό των ακροτήτων, με άμβλυνση των αντιτιθεμένων απόψεων και διαφορών. Η επήρεια της συναίνεσης διαμορφώνει και επιβάλλει ένα ήπιο κλίμα υγιούς συνεννόησης, προωθεί τη δημιουργικότητα, αποτρέπει τις πολωτικές και διχαστικές καταστάσεις και διασφαλίζει μία συνετή και αταλάντευτη πορεία των Κρατών μακριά από επικίνδυνους ακροβατισμούς, αβεβαιότητες και καιροσκοπισμούς σε καίρια ζητήματα εσωτερικής και ιδιαίτερα της εξωτερικής πολιτικής.

Η συναίνεση, όμως, δεν πρόκειται να προκύψει ξαφνικά δι' επιφοιτήσεως, ως τρόπος, ως μέθοδος, ως πρώτη μεταξύ άλλων επιλογή, για την επίλυση προβλημάτων ή τη λήψη κρίσιμων αποφάσεων, επειδή αναφέρεται συχνά στο γραπτό ή προφορικό λόγο. Το ξαφνικά βάζει τον άλλον σε υποψία ότι υποκρύπτεται ή επιδιώκεται κάτι άλλο, οπότε είναι εύλογο, να τον προδιαθέσει να αντιδράσει αρνητικά. Επομένως η συναίνεση για να γίνει αβίαστα αποδεκτή, πρέπει να έχει γίνει κτήμα και βίωμα όλων στις καθημερινές μας σχέσεις, στην οικογένεια, στην κοινωνία, στις διάφορες επαγγελματικές δραστηριότητες, στις πολιτικές κομματικές ενώσεις, στον χώρο της εργασίας και της εκπαίδευσης.

Στην ανάλυση, που ακολουθεί, θα απαντηθούν, ως ένα βαθμό, τα ερωτήματα του **πώς, πού, πότε και από πότε** θα καλλιεργηθεί η αρετή του συναινείν. Εκ προοιμίου λέγομε, ότι είναι κυρίως θέμα παιδείας που θα αρχίζει από τους νηπιακούς σταθμούς και θα συνεχίζεται στις λοιπές βαθμίδες της εκπαίδευσης και δια βίου παιδείας.

Η ιστορία μας, δυστυχώς, κουβαλάει μια ισχυρή και θεμελιωμένη παράδοση **ακραίων** καταστάσεων, που έχει διαποτίσει το ατομο-κοινωνικο-κρατικό πρόσωπό μας και την **κουλτούρα μας**. Τα παραδείγματα πάμπολλα. Περιοριζόμαστε, όμως προς το παρόν, στα όσα αφορούν στην Κρατική οντότητα, γιατί αυτά έχουν καθολικές και σοβαρότατες επιπτώσεις: Αθηναϊκή Δημοκρατία – Πελοποννησιακός πόλεμος. Θαύμα του 1821 – Διχόνοια και εμφύλιος σπαραγμός. Κυβερνήτης Καποδίστριας, ως θεμελιωτής σύγχρονου Κράτους – Δολοφονία και αποτελμάτωση, την οποία λίγο - πολύ ζούμε έως σήμερα. Απελευθερωτικοί αγώνες 1912-13 - Διχόνοια στην κορυφή της εξουσίας και Μικρασιατική καταστροφή. Εποποιΐα του 1940 – Εμφύλιος πόλεμος. Ασυμφωνίες και κακός χειρισμός του Κυπριακού με τα γνωστά τελελεσμένα. Μέλος στην ΕΕ – Οικονομική καταστροφή και μνημόνια. Μακεδονικό ζήτημα αβέβαιης προοπτικής, με τις κερκόπορτες που έχει αφήσει ανοικτές.

Είμαστε λαός του ύψους ή του βάθους. Των απίστευτων κατορθωμάτων και των οδυνηρών κατακρημνίσεων. Επιτυγχάνουμε άξια επαίνου και θαυμασμού έργα, όταν είμαστε μονιασμένοι, αλλά και έτοιμοι την επόμενη στιγμή να τα θρυμματίσουμε από απόθμενη απερισκεψία, από μικροπολιτικά οφέλη, από άκρατο συναισθηματισμό και αλλότριες σκοπιμότητες. Ανακκλώνουμε το παρελθόν και πάντα είμαστε έτοιμοι να το επαναλάβουμε. Αναβλητικότητες, φοβίες, φθόνοι, όλοι αυτοί οι μηχανισμοί ματαιώνουν την προοπτική για πρόληψη και δράση. Καλά είμαστε και καλά περνάμε! Έχει ο Θεός. Αύριο θα δούμε.

Και έρχεται το αύριο με το απειλητικό του πρόσωπο και εμείς είμαστε ακόμη στο χθες ανάκανοι να συνεννοηθούμε και να χαράζουμε μια πολιτική με εθνικούς στόχους στους κυριότερους τομείς, ξεκινώντας από την παιδεία και την εξωτερική πολιτική.

Τα προαναφερθέντα κορυφαία ιστορικά παραδείγματα παραπέμπουν σε αγεφύρωτες διαφορές στην κορυφή της ηγεσίας (ηγεσίες των πόλεων στην αρχαιότητα, βασιλεύς – πρωθυπουργός, κυβέρνηση – αντιπολίτευση, ηγεσίες Ελλάδος – Κύπρου κλπ.). Δυστυχώς τις διχαστικές αυτές καταστάσεις τις εκμεταλλεύονται, για να μην ειπώ ότι τις επιδιώκουν, άλλες χώρες για να διασφαλίσουν καλλίτερα ή να προωθήσουν τα δικά τους συμφέροντα επί βλάβη των δικών μας. Και το χείριστο όλων είναι, ότι μετά τις καταστρεπτικές συνέπειες δεν μαθαίνουμε από τα λάθη μας και τα παθήματά μας. Δεν τα αναγνωρίζουμε, ώστε να βγάλουμε τα απαραίτητα συμπεράσματα και να χαράζουμε διαφορετική προσέγγιση στην επίλυση των όποιων διαφορών με υιοθέτηση συναινετικών αποφάσεων. Αλλά από πολιτικούς καιροσκοπισμούς, στενοκεφαλιά, πολιτικό εγωισμό, επιρρίπτουμε την ευθύνη ο ένας στο άλλον, με την ιστορία να συνεχίζεται και να διχάζεται ακόμη περισσότερο ο λαός. Επί παραδείγματι για την Μικρασιατική καταστροφή, κατά τη μια πλευρά έφταιξε ο Βενιζέλος, γιατί εσκεμμένα έχασε τις εκλογές αφού έγκαιρα διέβλεψε τις δυσκολίες του εγχειρήματος! Και από την άλλη έφταιξε ο Γούναρης με την «αντισυμμαχική» πολιτική του και μαζί του η στρατιωτική ηγεσία με τα σφάλματά της. Παραγνωρίζεται το γεγονός ότι **η γενεσιουργός αιτία του κακού ήταν η καταστρεπτική ΔΙΑΦΩΝΙΑ της ηγεσίας στην κορυφή που διέσπασε τη συνοχή του έθνους σε ένα καίριο ζήτημα ακολουθητέας εξωτερικής πολιτικής.**

Το θέμα μας βέβαια δεν αποσκοπεί στο να κατανεύσουμε εμείς τις ευθύνες στους πρωταίτιους. Επιθυμούμε αποκλειστικά και μόνο να διατρανώσουμε και να επισημάνουμε την τεράστια σημασία της συνεννόησης και της συναίνεσης, ώστε να αποφεύγουμε τα ίδια σφάλματα. Γιατί, όταν είμαστε μονιασμένοι, είναι πάρα πολλά εκείνα τα οποία θα επιτύχουμε, έστω με χαμηλούς ρυθμούς αλλά με διάρκεια και συνέπεια, που αθροιστικά, στη μακρά διαδρομή του χρόνου, εντυπωσιάζουν ως θαύματα.

Αξίζει βέβαια να θιγεί και η περιπέτεια των μνημονίων, μιας και βιώσαμε και ζούμε την επιβολή και τα αποτελέσματά τους, με μία ουσιώδη παρατήρηση. Προφανώς θα συμφωνήσουμε πως για να λυθεί ένα πρόβλημα θα πρέπει να εντοπισθεί η **πραγματική αιτία** που το προκάλεσε για να είναι δυνατή η άρση της και θεραπεία του προβλήματος. Αν π.χ. ερωτηθούν μερικοί συμπατριώτες μας τί έφταιξε και φθάσαμε στην επιβολή των μνημονίων, το αναμενόμενο είναι να υπάρξουν πολλές διαφορετικές απόψεις, χωρίς να πλειοψηφήσει η πλέον σωστή και τούτο γιατί κάποιιοι, για δικούς τους λόγους, θα αποκρύψουν την αλήθεια, άλλοι ως παντογνώστες θα αραδιάσουν εξωπραγματικές καταστάσεις ή καταστάσεις συνωμοσίας, άλλοι θα προσποιηθούν κάποια άλλη άποψη γιατί θίγονται τα κακώς εννοούμενα συμφέροντά τους, άλλοι θα τα ριζούν στους ξένους, άλλοι στους τραπεζίτες, άλλοι στις σπατάλες, άλλοι στις μίζες κοκ ων ουκ έστι αριθμός. Και πάντα βέβαια, με εξαίρεση του κακού μας εαυτού, ως μονάδα ή αρμοδίου αξιωματούχου. Όχι ότι οι περισσότερες από τις απόψεις αυτές δεν είναι αποδεκτές. Είναι. Άλλη όμως είναι η αιτία που προκάλεσε τα παραπάνω επιφαινόμενα ως «αιτίες». Δεν θα φτάναμε εδώ που είμαστε, αν δεν είχαν καταπέσει οι **αξίες** σ' αυτή τη χώρα. Δηλαδή αν δεν υπήρχε ο **ευτελισμός** της δημόσιας ζωής. Εάν δεν είχαν αναδειχθεί ως «αξία» ο **εμπορισμός, πάση θυσία**, αν δεν είχαν καταργηθεί ή **υποβαθμισθεί θεσμοί** και αν υπήρχε **αξιοκρατία**. Αν δεν επιλέγαμε τα **κατ' επίφαση προβεβλημένα** πρόσωπα σε κάριες θέσεις, αν, αν... Η αιτία λοιπόν του προβλήματος είναι **αξιακή και όχι λογιστική** και προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να εστιασθεί η προσπάθεια των αρμοδίων. Για αυτό η Κιβωτός μας δίνει προτεραιότητα δια της **ολιστικής παιδείας** στην ανασύσταση του αξιακού χώρου με τις λίγες δυνάμεις και τα μέσα που διαθέτει. Θα επιτύχουμε; Το ελπίζουμε, **βελτιοδοξούμε**, όπως λέγει ο πρόεδρός της, αρκεί να βρούμε συνεχιστές. Βάλαμε το λιθαράκι και ελπίζουμε με την πάροδο του χρόνου να γίνει ογκόλιθος, όχι λόγω μάζας και όγκου, αλλά λόγω περιεχομένου και ουσίας.

Θα σταθούμε, όμως, στον ευαίσθητο χώρο της παιδείας, όπου η συναίνεση βρίσκεται σε μόνιμη νάρκη και θα επισημάνουμε τρία καίρια θέματα. Πρώτον τις φοιτητικές **κομματικές** παρατάξεις, οι οποίες σε ένα ευνομούμενο κράτος δεν έχουν λόγο ύπαρξης. Οι αμιγώς φοιτητικές, ίσως ναι, στα πλαίσια βελτίωσης της παιδείας. Δεύτερον το **άσυλο** το οποίο έχει καταστεί άσυλο προστασίας της αυθαιρεσίας, της βίας και ποινικά κολάσιμων πράξεων. Το άσυλο αφορά τις ακαδημαϊκές ελευθερίες καθηγητών και φοιτητών, που ούτως ή άλλως διασφαλίζονται και χωρίς την ανάγκη των διατάξεων του σχετικού νόμου, και όχι την ασυδοσία τυχάρπαστων ατόμων δήθεν φοιτητών ή μη φοιτητών. Επισημαίνεται ότι στα πανεπιστήμια εξωτερικού δεν υπάρχουν τέτοιες διατάξεις. Τρίτον η αναγνώριση λειτουργίας **ιδιωτικών** πανεπιστημίων (περίφημο πλέον άρθρο 16 του συντάγματος), ώστε να σταματήσει η αιμορραγία προς ξένα πανεπιστήμια και η οικονομική αφαιμάξη των οικογενειών. Επί πολλά χρόνια ακούμε για την τροποποίηση του άρθρου αλλά οι συνταγματικές ευκαιρίες παρέρχονται ανεκμετάλλευτες. Με την αναγνώριση θα μπορούσε να καταστεί αυτός ο τομέας «κράχτης» ξένων φοιτητών και ένας ισχυρός πυλώνας υποστήριξης της οικονομίας λόγω της προνομιούχου θέσης της χώρας μας προς τις αφρικανικές, βαλκανικές, μεσανατολικές και άλλες χώρες στον περίγυρό μας. Και βέβαια θα υπήρχε ο επιβεβλημένος υγιής ανταγωνισμός και η άνθηση των πανεπιστημίων από φρεσκάδα και καινούργιες ιδέες, που είναι η βάση της έρευνας και της προόδου. Πού είναι η πνευματική ηγεσία της χώρας μαζί με τους φοιτητές να αναδείξει το θέμα αυτό, αντί να συνωστίζεται στις λίστες των κομμάτων και να βολεύεται με τη δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα του όλα καλώς έχουν; Γιατί δεν συναινούν σε αυτό το θέμα τα κόμματα λες και δεν επηρεάζονται η οικονομία της χώρας και όλες, μα όλες, οι οικογένειες ανεξαρτήτως της πολιτικής παράταξης στην οποία πρόσκεινται;

Για να μη φανούμε μικρόκαρδοι και γκρινιάρηδες έχουν υπάρξει **αναλαμπές** συνεννόησης, για να αποδεικνύεται η εξαίρεσή του κανόνα, όπως π.χ. μερικώς με τον αθλητισμό, στην κρίση επιλογής ευρώ ή δραχμής το καλοκαίρι 2015, με το νόμο Διαμαντοπούλου, που όμως торπιλίστηκε αργότερα και εκ των **ένδον** (πανεπιστήμια) και καταργήθηκε. Αντίο συναίνεση. Η κάθε κυβέρνηση αναδεικνύει πρόθυμους υπουργούς παιδείας να εκμηδενίζουν το έργο των προηγούμενων, ώστε να φανούν πολυπράγμονες και σπουδαίοι στο «κασίδη» το κεφάλι, στους μαθητές, που πολύ τους υπολογίζουν! Η επισήμανση αυτή είναι σκόπιμη γιατί αναφέρεται στην παιδεία που αποτελεί το κλειδί σε όλη την προσπάθεια αναβάθμισής της, αλλά συνιστά και **το κλειδί για την καθιέρωση της συναίνεσης**. Άξια μνείας είναι και η πρόσφατη υιοθέτηση πρότασης ενός κόμματος για σύσταση Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας, που μένει να δούμε αν τελικά και σε ποια έκταση θα νομοθετηθεί.

Από τις ανωτέρω κατηγορίες των θεμάτων που αναφέρθηκαν είναι προφανέστατοι και επιτακτικοί οι λόγοι του να **προστεθεί στην κουλτούρα μας** το μέσο της συναίνεσης. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζονται να προηγηθούν πολλά. Κατ' αρχήν πρέπει να αρχίσουμε από την **παιδεία σε όλα τα επίπεδα**. Οι αρμόδιοι γνωρίζουν τί πρέπει να περιλάβουν στα αντίστοιχα προγράμματα σπουδών, δίνοντας έμφαση στην εφαρμογή της ολιστικής παιδείας για την **ισόρροπη ανάπτυξη Σκέψης – Συναισθήματος – Πράξεων**. Αρκεί να υπάρξει πολιτική βούληση ή πίεση της κοινωνίας. Στην ιστορία να διδάσκεται η **αλήθεια** με θάρρος και παρρησία και όχι μέσα από τα βιβλία να κυκλοφορούν και να υποκρύπτονται άλλες επιδιώξεις, οι δε επίδοξοι αυτοί συγγραφείς να γνωρίζουν ότι κάποτε θα «εκτεθούν» ενώπιον της αδέκαστης ιστορικής πραγματικότητας, με το κακό όμως να έχει γίνει. **Επηρεασμός της κοινωνίας** και των διαφόρων νεολαιών, οι οποίες στη συνέχεια θα πιέσουν, μέσα από την εκλογή των καλύτερων, τους πολιτικούς. Αυτό θα επιτευχθεί με ενέργειες που θα αναληφθούν από οργανώσεις – συνδέσμους, όπως η Κιβωτός μας, και τα ΜΜΕ. **Πίστη και Εμμονή** για την αναγκαιότητα καθιέρωσης της συναίνεσης. Η προσπάθεια να είναι συνεχής, πείσμων, μακρόχρονη και να μη δοκιμάζεται και υποχωρεί από τις αναπότρεπτες αντιδράσεις, ούτε να εμφιλοχωρούν απογοητεύσεις και κλυδωνισμοί. Η επιτυχία του βασικού αυτού σκοπού επιταχύνεται με ευρύτερες μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο βελτίωσης της όλης παιδείας.

Ετυμολογικά η συναίνεση εκ του συν-αινώ σημαίνει την από κοινού συμφωνία, που συνεπάγεται **αμοιβαίες υποχωρήσεις** και αποδοχές. Σε μια διαδικασία που γίνεται με όρους **καλής πίστης, αλήθειας** και **ειλικρίνειας**, με **διάλογο** – δημιουργικό θα λέγαμε - παραμερισμό εγωιστικής συμπεριφοράς, με αποκλεισμό κάθε καιροσκοπικού χαρακτήρα θέσεων και απόψεων. Διαδικασία με προβολή ορθολογικών επιχειρημάτων, λήψη υπόψη όλων των παραμέτρων που επηρεάζουν το ζήτημα, με τη σκέψη «καρφωμένη» στο στόχο για **αίσιο αποτέλεσμα**. Το κοινό καλό, **το καλό της χώρας** θα πρέπει να είναι η κατευθυντήρια γραμμή, επάνω στην οποία θα συγκλίνουν οι ενδιάμεσες και η τελική απόφαση. Εννοείται ότι οι ακραίες θέσεις απορρίπτονται εκ προοιμίου, χωρίς να απαγορεύεται να θιγούν. Είναι αυτονόητο ότι η συναίνεση θα πρέπει να περιοριστεί στα **καίρια, ουσιώδη και βασικά** και να μην περιλάβει όλο το φάσμα και την έκταση των **λεπτομερειών ή δευτερευούσης σημασίας θεμάτων**, για να μην υποβιβάζεται το κύρος, η αξιοπιστία και η επάρκεια του ενός μέρους (πχ της κυβέρνησης) που έχει και τον πρώτο λόγο, αλλιώς θα μεταφρασθεί σε ποδηγήτησή της και εύλογα θα απορριφθεί η προσπάθεια για διάλογο και συνεννόηση.

Τα προαναφερθέντα αποτελούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις ενός επιτυχούς διαλόγου συναίνεσης. Δεν χωρούν **απαράβατοι όροι** και **κόκκινες γραμμές**. Ο **απαράβατος όρος** είναι ένας και μόνον ένας. Το κοινό συμφέρον, **το συμφέρον της χώρας**. Θα ερωτήσει βέβαια κάποιος, πώς είναι βέβαιο ότι το αποτέλεσμα μιας συναινετικής απόφασης θα είναι το καλλίτερο ή το πιο συμφέρον από μια άλλη διαφορετική συναινετική και πάλι απόφαση ή το χειρότερο να αποδειχθεί η συναινετική λύση ατελέσφορη και καταστρεπτική; Δεν αποκλείεται να συμβούν και τέτοιες καταστάσεις, οι οποίες όμως είναι αποδεκτές και οι δύο. Η ατελέσφορη και καταστρεπτική πιστεύουμε ότι θα είναι ολιγότερο ζημιογόνος από μια αντίστοιχη μονομερούς και όχι συναινετικής απόφασης. Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα της συναίνεσης μπορεί να μην είναι τα **άριστα**, είναι όμως τα **βέλτιστα** υπό τις συνθήκες ομοψυχίας που επικρατεί κατά τη διάρκεια των σχετικών συνδιασκέψεων.

Σε κάθε περίπτωση οι συναινετικές λύσεις έχουν και άλλες έμμεσες ευεργετικές επιπτώσεις όπως: Διατηρούν και επαυξάνουν την **εθνική συνοχή** και το εθνικού φρόνημα, αφού οι υπεύθυνοι, οι οποίοι πρωτοστατούν, επιδιώκουν το κοινό συμφέρον. **Ενώνουν** τον λαό, τις διάφορες οργανώσεις και όλες τις δυνάμεις στην κοινή προσπάθεια. Αποφεύγεται η αντιπαραγωγική **πόλωση**. Γενικότερα στο δημόσιο βίο η συμμετοχή μας σε διάλογο μάς φέρνει πιο κοντά στον άλλον και αναπτύσσει έτσι την **ενσυναίσθηση** προς τους συνανθρώπους μας και δημιουργεί άλλους δεσμούς με αυτούς, αφού προσπαθούμε να «μπούμε» στο είναι και την ψυχή του άλλου και να κατανοήσουμε τη θέση του. Η συναίνεση αποτελεί κάλλιστο παράδειγμα προς **μίμηση**, ως τρόπου επίλυσης προβλημάτων και διαφορών, χωρίς διενέξεις, προσφυγές σε βία, δικαστήρια, εχθρότητες κλπ, δημιουργεί και επιβάλλει μια διαφορετική νοοτροπία προσέγγισης των προβλημάτων. Το σπουδαιότερο είναι ότι σε περίπτωση **αποτυχίας** πάει η μία πλευρά να επιρρίπτει τις ευθύνες στην άλλη, με δηλητηριώδη λεκτικά πυρά ή να στήνει ειδικά δικαστήρια. Και με την πάροδο του χρόνου ή μάλλον αρκετών χρόνων, ομαλά χωρίς ακρότητες και βερμπαλισμούς η συναίνεση **παγιώνεται** στη συνείδησή μας και προστίθεται στην κουλτούρα μας. Από τα ανωτέρω φαίνεται ότι η συναίνεση αποτελεί το έναυσμα για ενεργοποίηση κι άλλων αξιών και αρετών που την επηρεάζουν. **Από μόνη της όμως δεν είναι αρκετή γιατί είναι αναγκαίο να ανακτηθεί ει δυνατόν όλος ο αξιακός χώρος με την καθοριστική συμβολή της παιδείας.**

Συμπερασματικά η χώρα μας έχει μακρά και «βαριά» παράδοση στην ασυνεννοησία και τη διχαστική συμπεριφορά, με ολέθρια αποτελέσματα, τα οποία επηρέασαν αρνητικά τη ψυχολογία των κατοίκων και της χώρας και δημιουργούν και συντηρούν μια μακροχρόνια ηττοπάθεια και φοβικά σύνδρομα στις σχέσεις μας με τους προκλητικούς γείτονές μας αλλά και τους διαμορφωτές της διεθνούς πολιτικής. Στο εσωτερικό κρατάει δέσμιο το μεγαλύτερο τμήμα της κοινωνίας που εναγωνίως ζητά την απελευθέρωσή

του, από κατεστημένες νοοτροπίες και αγκυλώσεις. **Και αυτό θα επιτευχθεί με τη δύναμη της συναίνεσης η οποία προς το παρόν μοιάζει να τριγυρνά «αδέσποτη» και παραμελημένη, αναμένοντας την «υιοθεσία» της. Το εγχείρημα είναι εύκολο, αρκεί να πεισθεί η κοινωνία για την αναγκαιότητα της συναίνεσης με συνεχή και συστηματική σε βάθος χρόνου προσπάθεια των οργανώσεων και συνδέσμων που υπηρετούν την παιδεία από διάφορα μετερίζια, όπως συμβαίνει με την Κιβωτό Ολιστικής Παιδείας. Κάτι ανάλογο θα πρέπει να γίνει και για την ανάδειξη του κόσμου των αρετών και αξιών μέσω της παιδείας. Τα οφέλη είναι πολλά γιατί καθοδηγητικός φάρος θα είναι η υπηρετήση της ύπατης αξίας της Πατρίδος δηλαδή το κοινό συμφέρον.**

Γρηγόρης Μάρκος
Ιανουάριος 2019